

PM skyddsvärda träd och kärlväxer

Landskrona, Säbyholm inför arkeologisk undersökning

Innehåll

Länsstyrelsens yttrande	1
Kärlväxter.....	1
Alléer och skyddsvärda träd.....	2
Artskydd och stadens skyddsåtgärder	3
Aktuella arter för Säbyholm etapp 1.....	3
Metod och genomförande	4
Resultat	4
Kärlväxter.....	4
Slutsatser	5
Slutsatser artskyddsförordningen.....	5
Skydd av trädets rotzon	5
Skydd av stam	6
Skydd av trädkronor	6
Entreprenörens gröna kompetens.....	7
Kontrollprogram och trädskyddsplan.....	7

Länsstyrelsens yttrande

Kärlväxter

På kartan nedan visas de fynd av fridlysta växtarter som inrapporterats till artportalen under de senaste 10 åren. På denna karta finns även de tänkta sökschakten inritade. Skyddade växtarter tas även upp i den naturvärdesinventering (NVI) som tagits fram för planen i vilken de funnit sex

På uppdrag av:
Landskrona stad
Kontaktperson: Anna Fogelberg

Uppdraget:
Projektledare: Eric Wahlsteen
Författare: Eric Wahlsteen
Callunas interna projektkod: EWN0116

Calluna AB:
Linköpings slott
582 28 Linköping
Org.nr: 556575-0675
Växel: +46 13-12 25 75
www.calluna.se

Rapporten citeras enligt följande: Wahlsteen E. (2025). PM särskilt skyddsvärda träd och kärlväxter. Calluna AB.

Foton: © Calluna AB om inget annat anges.

fridlysta växtarter inom området. Då en riktad inventering av växtarter ännu inte genomförts så är det här inte uteslutet att fler förekomster av skyddade arter kan finnas inom området.

Exempel på skyddade växtarter som har sin förekomst i området är buskvicker och jättefräken vilka nyligen inrapporterats i närheten av de planerade schakten på den öppna ytan centralt i området. Buskvicker är starkt hotad och jättefräken är akut hotad enligt rödlistan. Den senare har enbart ett fåtal naturliga förekomster inom landet varav tre finns inom Landskrona kommun, av denna anledning är den även en ansvarsart för kommunen.

Innan utgrävning kan påbörjas måste kommunen utreda åtgärdens påverkan på fridlysta växtarter. Inventering av fridlysta växtarter ska göras under växtperioden och inkludera hela det tänkta påverkansområdet inklusive till exempel schaktytor, upplagsytor och körvägar. I första hand ska åtgärden sedan anpassas så att hotade arter inte riskerar att skadas av den planerade åtgärden. Kan inte detta undvikas så ska en artskyddsdispens sökas.

Alléer och skyddsvärda träd

Inom området finns även flertalet skyddsvärda träd vilka har utpekats som höga naturvärden. Dessa har även inventerats och finns med i den framtagna naturvärdesinventeringen. För grävning intill dessa träd ska liknande skyddsavstånd hållas som för de biotopskyddade alléerna, det vill säga grävning ska inte ske inom trädskyddsområdet vilket är stamdiametern multiplicerat med 15 eller 5 meter utanför kronan. Den metod som ger det största skyddsområdet ska användas.

Exempel på åtgärder som kan skada träd är nedtagning av träd och större beskärningsåtgärder, men det innefattar även skador på stammen, tex påkörningsskador, och grävningsarbeten innanför trädets trädskyddsområde.

Trädskyddsområdet är det område där man kan förutsätta att trädets rötter finns. Man räknar med olika stora trädskyddsområden beroende på om trädet anses vara särskilt skyddsvärt eller inte.

- Särskilt skyddsvärda träd: Stamdiametern multiplicerat med 15 eller 5 meter utanför kronan. Den metod som ger det största skyddsområdet ska användas.

- Övriga träd: Stamdiametern multiplicerat med 15.

Artskydd och stadens skyddsåtgärder

Aktuella arter för Säbyholm etapp 1

Inom planområdet för Säbyholm etapp 1 förekommer tidigare rapporter (artportalen.se) av sex arter av kärlväxter, vilka listas i tabell nedan.

Tabell 1. Fridlysta arter av kärlväxter inom planområdet för Säbyholm

Vetenskapligt namn	Trivialnamn	Rödlistning 2020	Skydd enligt Artskyddsförordningen
<i>Primula veris</i>	gullviva	LC	Fridlyst dels enligt 8 § i ..., Skåne..., dels enligt 9 § i hela landet
<i>Allium carinatum</i>	rosenlök	NT	8 §
<i>Betonica officinalis</i>	humlesuga	EN	8 §
<i>Lathyrus sphaericus</i>	vårvial	EN	8 §
<i>Equisetum telmateia</i>	jättefräken	CR	8 §
<i>Vicia dumetorum</i>	buskvicker	EN	8 §

Gullviva. De skattade värdena som bedömningen av arten baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC) och bedöms således ha gynnsam bevarandestatus såväl regionalt som nationellt.

Rosenlök bedöms i rödlistan 2020 vara nära hotad med antalet reproduktiva individer skattade till 5000 och antalet lokalområden i landet skattade till 30. Såväl nationellt som regionalt bedöms arten således ha gynnsam bevarandestatus.

Humlesuga bedöms i rödlistan 2020 vara starkt hotad med antalet reproduktiva individer skattade till 950 och antalet lokalområden i landet skattade till fyra. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske och minskningen avser utbredningsområde, förekomstareal, kvalitén på artens habitat och antalet reproduktiva individer. Såväl nationellt som regionalt bedöms arten således ha ogynnsam bevarandestatus.

Vårvial bedöms i rödlistan 2020 vara starkt hotad med antalet reproduktiva individer skattade till 200 och antalet lokalområden i landet skattade till 2 eller möjligen 3. Det finns inga tecken på populationsförändring. Såväl nationellt som regionalt bedöms således arten ha ogynnsam bevarandestatus.

Jättefräken bedöms i rödlistan 2020 vara akut hotad med antalet reproduktiva individer skattade till 45 och antalet lokalområden i landet skattade till 3. Det föreligger indikation på eller misstanke om populationsminskning avseende antalet reproduktiva individer. Såväl nationellt som regionalt bedöms således arten ha ogynnsam bevarandestatus.

Buskvicker bedöms i rödlistan 2020 vara starkt hotad med antalet reproduktiva individer överstigande gränsvärdet för rödlistning men med antalet lokalområden i landet skattade till 60. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske avseende kvalitén på artens habitat och antalet reproduktiva individer. Minskningstakten har uppgått till 50% under de senaste 30 åren. Såväl nationellt som regionalt bedöms således arten ha ogynnsam bevarandestatus.

Metod och genomförande

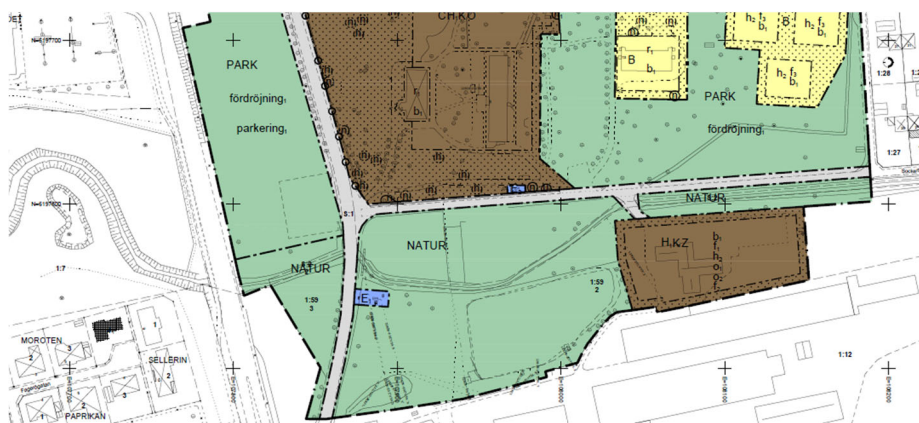
För att fastställa de fridlysta arternas utbredning och förekomst inom planområdet genomfördes fältbesök under september 2023 där hela området för detaljplan etapp 1 genomsöktes och platserna där de fridlysta arterna har observerats genomsöktes med särskild noggrannhet.

Utsök från Artportalen gjordes med sökintervallet 1990 till 2023 och för buskvicker gjordes även utsök i de botaniska museernas katalog *Sweden's Virtual Herbarium*¹ över herbariebelägg för arten.

Resultat

Kärlväxter

Gullviva har rapporterats till Artportalen under åren 2016, 2017, 2020 och 2021. Vid fältbesöket observerades arten i igenväxningsytan i södra delen av planområdet (figur 1). Lokalpopulationen vid Säbyholm bedöms ha ogynnsam bevarandestatus baserat på att ytan inte slåttras regelbundet och att igenväxning sker.

Figur 1. Detalj ur plankarta för Säbyholm etapp 1. Samtliga observationer av fridlysta kärlväxter gjordes i södra delen i områden med planbestämmelse Natur. En mindre population av jättefråken förekommer vid dammen invid lusthuset, i norr, straxt utanför kartan.

Rosenlök har rapporterats till Artportalen under åren 2015, 2016, 2020 och 2022. Vid fältbesöket observerades arten i igenväxningsytan i södra delen av planområdet (figur 1). Lokalpopulationen vid Säbyholm bedöms ha ogynnsam bevarandestatus baserat på att ytan inte slåttras regelbundet och att igenväxning sker.

Humlesuga har rapporterats till Artportalen under åren 2007 (2 plantor), 2015 (5 plantor), 2016 (noterad), 2017 (30 plantor) och 2018 (noterad). Men under 2020 som ej återfunnen och som 1 planta och 2022 som ej återfunnen. Vid fältbesöket observerades inga exemplar av humlesuga. Lokalpopulationen vid Säbyholm bedöms ha ogynnsam bevarandestatus alternativt **helt utgången**, baserat på att den har rapporterats som ej återfunnen de senaste åren och att den inte observerades vid fältbesöket i september.

Vårval har rapporterats till Artportalen under åren 2020 (10 plantor), 2022 (noterad) och 2023 (1 planta). Vid fältbesöket observerades inga exemplar av vårval, men tidpunkten var inte

¹ Sweden's Virtual Herbarium: <http://herbarium.emg.umu.se/index.html>

optimal för observation av arten. Lokalpopulationen vid Säbyholm bedöms ha ogynnsam bevarandestatus baserat på att fyndytan i söder inte slättras regelbundet och att igenväxning sker.

Jättefräken har rapporterats till Artportalen under åren 2007, 2016, 2019, 2020, 2021, 2022, och 2023. Vid fältbesöket observerades ett stort bestånd i igenväxningsytan i södra delen av planområdet (figur 1**Figur**) samt ett mindre bestånd i parken vid dammen vid lusthuset. De största hoten mot arten är igenväxning, dränering och torrläggning (Artfakta.se) för lokalpopulationen vid Säbyholm är troligen igenväxning den mest överhängande risken. Dock har populationen en hög vigör och kraftig utbredning på platsen och dess kraftiga växtsätt gör att den konkurrerar framgångsrikt trots att platsen inte slättras. Lokalpopulationen på Säbyholm bedöms ha gynnsam bevarandestatus baserat på dess utbredning och platsens opåverkade hydrologi.

Buskvicker har endast rapporterats till Artportalen en gång år 2015. Vid fältbesöket observerades inga exemplar av buskvicker. Utsök i de botaniska museernas katalog över herbariebelägg gjordes för att fastställa äldre förekomster av buskvicker i Landskrona. Sökningen gav för hela Skåne 215 träffar från år 1817 till 2013 (inga träffar senare än 2013) men inga träffar för Landskrona. Arten bedöms således **vara utgången** på platsen eller handlar rapporteringen om en felbestämning, utan historisk förankring, varför ytterligare utredningar inte görs.

Slutsatser

De fridlysta arter som bedöms finnas inom planområdet (gullviva, rosenlök, humlesuga, vårvial och jättefräken) är alla observerade i planområdets södra del och berörs därmed inte av den föreslagna schaktplanen.

Jättefräken förekommer också vid dammen i parken vid lusthuset där inga schakt föreslås.

Slutsatser artskyddsförordningen

Baserat på att alla observationer av fridlysta kärlväxter förekommer med god marginal från platser med föreslagna schakt, gör Calluna bedömningen att förbud ej utlöses enligt artskyddsförordningen. Dispens från artskyddsförordningen kommer ej att vara tillämpligt.

Skydd av trädets rotzon

Trädets rotzon antas breda ut sig under trädkronan och skyddsområdet beräknas genom trädets stamdiameter multiplicerat med 15 eller 3 meter utanför kronans droppzon räknat från stammens centrum². Rotzonen får inte användas för upplag av jordmassor eller ställplats för maskiner. Därför måste ytan under träden och tre meter utanför kronperiferin stängslas. Inhägnaden ska placeras utanför den för platsen bestämda skyddszonen. Inhägnaden ska förhindra att arbeten, upplag, transporter eller annan för trädet skadlig aktivitet sker innanför skyddszonen, ha en minimihöjd av 180 cm och vara en fast installation som ej går att flytta. Uppsättandet av inhägnaden får ej skada rotsystemet.

Om grävning måste ske inom rotzonen ska rötter grövre än 3 cm i diameter kapas med såg och får inte grävas av med maskin eller spade. Schaktsidor som exponerar rötter ska täckas med

² Standard för skyddande av träd (2018) uppger 10 meter som generell rekommendation för träd med stamdiameter på 21–65 cm, men i bilaga 3, tre meter utanför kronans droppzon.

markduk för att skydda rötterna från uttorkning, så kallat rotdraperi³. Om schakten är öppen mer än ett dygn måste markduken hållas fuktig med bevattning, se figur 2.

Figur 2. Exempel på skydd av frilagda rötter med kokosväv. [Bild från Teknisk handbok Norrköping]

Skydd av stam

Trädens stammar skyddas genom att bräder kläs runt stammen och fästs med exempelvis spikband som i figur 3 nedan. Stängsel upprättas runt träden för att hindra upplagring av massor, transporter och parkering av maskiner. Stängsling är ett komplement till brädning och utesluter inte att båda åtgärderna vidtas.

Figur 3. Exempel på brädning av träd inför byggnation. [Bild från Byggekoll.se]

Skydd av trädkronor

Trädkronorna skyddas enklast genom att hela rotzonen stängslas in och därigenom hindras maskiner att köra under träden. Kranar och höga byggmaskiner kan fortfarande skada träden. Om skada uppstår ska grenar kapas med rent snitt invid närmsta förgrening eller invid stam. Entreprenörens representant med grön kompetens bör tillfrågas om skada uppstår.

³ Standard för skyddande av träd (2018) s 34.

Entreprenörens gröna kompetens

Entreprenören bör utse en ansvarig med grön kompetens som kan rådfrågas inför arbeten som riskerar att påverka träden, eller vid incidenter som har åsamkat skada. I detta fall kan en extern arborist anlitas som med kort varsel kan infinna sig och ge råd. Detta kan handla om att kapa grenar som har skadats, kapa rötter som har grävts av eller allmänt se över byggplatsen och fullfölja kontrollprogrammet som föreslås nedan.

Kontrollprogram och trädskyddsplan

Ett kontrollprogram bör upprättas för att tillse att inga skador sker på träd, rötter, stammar eller kronor. Ansvarig för kontrollprogrammet är entreprenörens byggledare, men utförare kan vara entreprenörens representant med grön kompetens. Dokumentation av kontroll bör ske enligt formulär nedan.

Veckonummer_____

Datum_____

Kontrollobjekt	Område		Datum	Signatur
Maskiner som har använts vid schakt invid träd	1	2		
Ange typ				
Ange typ				
Ange typ				
Stängslets funktion har kontrollerats [Ja/Nej]				
Rotzonen är fri från massor, maskiner och bodar [Ja/Nej]				
Avklippra rötter är täckta och har kontrollerats [Ja/Nej]				
Grenar har skadats [Ja/Nej]				
Ange orsak				
Bark/stam har skadats [Ja/Nej]				
Ange orsak				
Övrig kontroll har skett [Ja/Nej]				
Ange orsak				